

INFORMACIJA O PLANU DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA 2024. GODINU, SA IZVJEŠTAJEM SA JAVNE RASPRAVE

Na osnovu člana 7 stav 1 Zakona o koncesijama („Sl.list CG“, br.08/09) Vlada Crne Gore donosi godišnji Plan koncesija za određenu oblast, a što je u ovom slučaju za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2020. godinu.

Koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina definisana su Zakonom o geološkim istraživanjima („Sl.list RCG“, br. 28/93, 27/94, 42/94 i 26/07), Zakonom o rudarstvu („Sl.list CG“, br.65/08) i Zakonom o koncesijama („Sl.list CG“, br.8/09) kojima je uređen način i postupak dobijanja koncesija za korišćenje prirodnog bogatstva-mineralnog resursa.

S obzirom da je Ministarstvo energetike i rudarstva procijenilo da se određene mineralne sirovine putem koncesije daju za korišćenje, kao i da su određena pravna lica podnijela inicijativu za dodjelu koncesija (na osnovu ocjene da su inicijative prihvatljive) i na osnovu svih primjedbi, sugestija i predloga prispjelih tokom trajanja javne rasprave, predlaže Vladi Crne Gore da se uvrste sljedeći lokaliteti u Plan davanja koncesija za 2024. godinu, i to:

1. Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Klikovače", Opština Danilovgrad
2. Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Žoljevica", Opština Andrijevica
3. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Drmić", Opština Nikšić
4. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Jejevac I", Opština Šavnik
5. Lokalitet prirodnog šljunka (glacijalnog i fluvio-gl. porijekla) "Ražano polje 2", Opština Žabljak
6. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Jasenov vrh", Opština Plužine
7. Ležište crvenih boksita "Đelov do", Opština Nikšić

Ministarstvo energetike i rudarstva je, u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o koncesijama, objavilo Poziv na javnu raspravu o Nacrtu Plana za davanje koncesija za 2024. godinu, koja je trajala od 25. marta do 23. aprila 2024. godine i urađen je Izvještaj sa Javne rasprave.

Poziv na javnu raspravu objavljen je na sajtu Vlade Crne Gore - Ministarstva energetike i rudarstva i pismeno obavijestene sve institucije države Crne Gore i Opštine.

Jedina primjedba sa javne rasprave je bila Opštine Bar na Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Vukići", Opština Bar, Primjedba je prihvacena i maknuto iz Plana davanja koncesija za 2024 godinu.

Poslije sprovedene Javne rasprave, dalji postupak je dostavljanje Vladi Predlog Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, sa Izvještajem sa javne rasprave, na razmatranje i donošenje.

❖ **Opravdanost javnog interesa za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja eksploataciju mineralnih sirovina**

Koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina daju se radi obezbjeđenja odgovarajućeg javnog interesa, unaprjeđenja rudarske djelatnosti, obezbjeđenja održivog korišćenja neobnovljivog mineralnog resursa zasnovanog na njegovom dugoročnom korišćenju, veće zaposlenosti kao i racionalnog, ekonomičnog, pravilnog i efikasnog korišćenja prirodnih bogatstava, tehničko-tehnološkog unaprjeđenja i očuvanja životne sredine.

Dosadašnja iskorišćenost mineralnih sirovina i realna mogućnost njihovog daljeg i optimalnijeg korišćenja nameću potrebu za njihovim daljim istraživanjima, eksploatacijom i korišćenjem u skladu sa savremenim dostignućima nauke, tehnike i tehnologije i racionalnim upravljanjem prema međunarodnim standardima.

Planom davanja koncesija se vodi računa da se korišćenje prirodnih resursa odvija na održiv način. U praksi se davanje koncesija pokazalo kao optimalan model valorizacije prirodnih potencijala.

U Crnoj Gori je registrovan znatan broj pojava nemetaličnih mineralnih sirovina među kojima su tehničko-građevinski i arhitektonsko-građevinski (ukrasni) kamen.

Od svih nemetala, najveće trend rasta broja ležišta i pojava imaju, upravo, naprijed navedene mineralne sirovine. Uglavnom, sve registrovane nemetalične mineralne sirovine imaju svoje mjesto u razvoju države. Među njima su, posebno, izdvojeni tehničko-građevinski i arhitektonsko-građevinski (ukrasni) kamen, kao najznačajnije nemetalične mineralne sirovine.

Ministarstvo energetike i rudarstva

Broj:03-304/24-1380/2

13.05.2024 godine.

JAVNA RASPRAVA O NACRTU PLANA DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA 2024. GODINU

Ministarstvo energetike i rudarstva - Direktorat za geologiju i rudarstvo, u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o koncesijama ("Sl.list CG", br.08/09, 73/19 i 125/23), je dalo na javnu raspravu, prije upućivanja Vladi Crne Gore na donošenje, Nacrt Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu i uputilo je javni poziv građanima, državnim organima, mjesnim zajednicama, nevladinim organizacijama, pravnim licima i preduzetnicima i drugim zainteresovanim subjektima da se uključe u javnu raspravu i da svoje komentare, primjedbe, predloge i sugestije na nacrt Plana dostave Ministarstvu energetike i rudarstva u pisanoj ili elektronskoj formi.

Na osnovu ocjene opravdanosti javnog interesa za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina, Ministarstvo energetike i rudarstva predložilo je da se sljedeće lokacije uvrste u Plan davanja koncesija za 2024. godinu, i to:

1. Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Vukići", Opština Bar
2. Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Klikovače", Opština Danilovgrad
3. Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Žoljevica", Opština Andrijevica
4. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Drmić", Opština Nikšić
5. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Jejevac I", Opština Šavnik
6. Lokalitet prirodnog šljunka (glacijalnog i fluviogl. porijekla) "Ražano polje 2", Opština Žabljak
7. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Jasenov vrh", Opština Plužine
8. Ležište crvenih boksita "Đelov do", Opština Nikšić

Ministarstvo energetike i rudarstva je organizovanjem javne rasprave bilo otvoreno za sve vrste komunikacija i razmjenu informacija.

Poziv za javnu raspravu Nacrta Plana davanja koncesija, objavljen je na sajtu Ministarstva energetike i rudarstva na linku <https://www.gov.me/meir>

Cilj ove rasprave je bio da se pribave komentari i sugestije građana, svih relevantnih institucija, predstavnika privrede, nevladinog sektora, kao i stručne javnosti, kako bi se tekst Nacrta Plana davanja koncesija unaprijedio prije donošenja od strane Vlade.

Javna rasprava o Nacrtu Plana davanja koncesija trajala je od 25. marta do 23. aprila 2024. godine.

Imajući u vidu propise koje sprovode određeni državni organi i lokalne samouprave i nadležnosti koje proizilaze iz istih, a koji se primjenjuju na oblast detaljnih geoloških istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina, Ministarstvo energetike i rudarstva je dostavilo akt Javna rasprava o Nacrtu Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, br. 03-304/24-890/1 od 25.03.2024. godine, na mišljenje, odnosno da dostave sve sugestije, komentare i primjedbe na Nacrt Plana tokom trajanja javne raspave, tj. najkasnije do 23.04.2024. godine, sljedećim državnim organima i opštinama:

- Ministarstvo finansija
- Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
- Ministarstvo unutrašnjih poslova
- Ministarstvo saobraćaja
- Agencija za zaštitu prirode i životne sredine
- Uprava za zaštitu kulturnih dobara
- Uprava za katastar
- Uprava za vode
- Uprava za šume
- Opštinama: Bar, Danilovgrad, Andrijevica, Nikšić, Šavnik, Žabljak i Plužine

Neophodnost dostavljanja sugestija, komentara i primjedbi je naročito neophodna u slučaju ako se smatra da ne postoji zakonska mogućnost izdavanja odobrenja, saglasnosti, pozitivnog mišljenja, itd, koja se izdaju shodno propisima za čije su sprovođenje nadležni, a što za posljedicu može imati nemogućnost izdavanja odobrenja za detaljna geološka istraživanja mineralne sirovine i/ili odobrenja za izvođenje radova po Glavnom rudarskom projektu eksploatacije mineralne sirovine.

U navedenom aktu Ministarstva energetike i rudarstva je navedeno da, u slučaju da tokom trajanja javne raspave ne dostave odgovor, tj. mišljenje, smatraće se da su saglasni sa tekstom Nacrta Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, na navedene lokalitete.

IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE

PITANJA, KOMENTARI I SUGESTIJE DOSTAVLJENI PISMENIM PUTEM

Ministarstvo energetike i rudarstva je dobilo primjedbe pisanim putem od strane Opštine Bar.

U dopisu Opštine Bar, akt br. 01-018/24-1100/1 od 12.04.2024. godine, arhiviran u Ministarstvu energetike i rudarstva pod br. 03-304/24-890/2 od 16.04.2024. godine, navedeno je da: Nakon izvršenog uvida u Nacrt Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, konstatovano je da je predmetnim Planom na teritoriji opštine Bar obuhvaćena jedna lokacija, odnosno ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Vukići". Navedeno je da, sve katastarske parcele koje se nalaze u obuhvatu ovog prostora, a koje su u privatnoj svojini su po kulturi poljoprivredno zemljište i šume, a u blizini potencijalnog koncesionog područja su i seoska naselja. Što se tiče predmetne lokacije, istaknuto je da su stanovnici ovog naselja na granici barske i ulcinjske opštine ostali da žive i privređuju, baveći se isključivo stočarskom, voćarskom i povrtarskom proizvodnjom, i to u uslovima gdje ne postoji gradska vodovodna mreža. Jedini prosperitet ovog kraja je životna sredina dobrog kvaliteta i proizvodnja organskih poljoprivrednih proizvoda, prepoznatih u barskom i ulcinjskom kraju, a i šire.

Takođe, naglašeno je da se katastarska parcela br. 71 KO Dabezići graniči sa potocima i Međurečkom rijekom, zbog koje ovo područje predstavlja veliki turistički potencijal.

S tim u vezi, a imajući u vidu navedeno, predmetno područje bi nesumljivo bilo ugroženo geološkim istraživanjima i eventualnom eksploatacijom mineralnih sirovina, kako je definisano Planom koncesija za 2024. godinu.

Istaknuto je da je, kao i u prethodnom periodu, stav Opštine Bar, imajući u vidu broj aktivnih koncesija za eksploataciju kamena na teritoriji barske opštine, a cijeneći intenzitet i učestalost operacija koje nedvosmisleno negativno utiču na segmente životne sredine, na teritoriji opštine Bar ne treba otvarati nova koncesiona područja za eksploataciju kamena.

Na kraju, Skupština opštine Bar na sjednici održanoj 02.02.2022. godine donijela je Zaključak broj 030-016/22-60 ("Sl.list Crne Gore-opštinski propisi" br. 6/22) u kojem je pod tačkom 2. Definirano: "Skupština opštine Bar zauzima negativan stav prema davanju novih koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina na teritoriji Opštine Bar."

ZAKLJUČCI DO KOJIH SE DOŠLO NAKON JAVNE RASPRAVE – REZIME

Na osnovu razmotrenih primjedbi, sugestija i komentara dostavljenih tokom trajanja javne rasprave, proizašli su sljedeći zaključci:

✓ Ministarstvo energetike i rudarstva se, tokom izrade Plana, rukovalo obezbeđivanjem: odgovarajućeg javnog interesa, unapređenja rudarske djelatnosti, održivog korišćenja neobnovljivog mineralnog resursa, zasnovanog na njegovom dugoročnom korišćenju, veće zaposlenosti, kao i racionalno, ekonomično, pravilno i efikasno korišćenja prirodnih mineralnih resursa, tehničko-tehnološkog unaprjeđenja i očuvanja životne sredine. Dalje, svi lokaliteti su bili obuhvaćeni kroz osnovna geološka istraživanja, a određena i kroz detaljna geološka istraživanja, utvrđena je potencijalnost mineralne sirovine, kao i namjena ovih prostora kroz prostorno-urbanističku dokumentaciju.

- ✓ Svakako, treba istaći i mjere zaštite životne sredine, koje se sprovode tokom geoloških istraživanja i eksploatacije, u skladu sa zakonom.
- ✓ Na osnovu dostavljenih primjedbi od strane Opštine Bar isključuje se ležište arhitektonsko-građevinskog kamena „Vukići“, opština Bar, iz Plana davanja koncesija za 2024. godinu.
- ✓ Kroz koncesionarstvo dolazimo do optimalnog korišćenja raspoložive mineralno-sirovinske baze i odgovarajućih korekcija na relaciji uvoz-izvoz, povećanja vrijednosti proizvodnje, zaposlenosti , uz poštovanje i rješavanje problema zaštite životne sredine, uticaja naučno-tehnološkog razvoja, kao i do određenih ograničavajućih faktora.
- ✓ Bez ekonomski razvijene zemlje, nema ni razvoja turizma, kao vrlo značajne grane privrede Crne Gore. Kroz poštovanje zakonskih propisa i struke, turizam ili bilo koja grana privrede, neće trpjeti štete od rudarske djelatnosti, već će samo doprinijeti njegovom razvoju.

Ministarstvo energetike i rudarstva

**PLAN DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU
MINERALNIH SIROVINA ZA 2024. GODINU**

Podgorica, 2024.

PLAN DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA 2024. GODINU

Na osnovu člana 7 stav 1 Zakona o koncesijama („Sl. list CG“, br. 8/09 i 73/19), Vlada donosi godišnji Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu.

Dodjela koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina definisana je Zakonom o geološkim istraživanjima („Sl.list RCG“, br. 28/93, 27/94, 42/94 i 26/07 i „Sl.list CG“, br. 28/11), Zakonom o rudarstvu („Sl.list CG“, br. 65/08, 74/10, 40/11) i Zakonom o koncesijama („Sl.list CG“, br. 8/09 i 73/19), kojima je uređen način i postupak dobijanja koncesija za korišćenje prirodnog bogatstva-mineralnog resursa.

Opravdanost javnog interesa za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina

Crna Gora raspolaže sa značajnim mineralnim resursima od kojih su najznačajniji ugalj, crveni boksiti i polimetalična ruda olova i cinka. Značaj imaju i nemetalične mineralne sirovine, čiji potencijali se ne koriste u dovoljnoj mjeri. Rudarstvo i geološka istraživanja predstavljaju primarne privredne aktivnosti u sektoru mineralnih sirovina. Rudarstvo je jedna od temeljnih djelatnosti svakog društva, a mineralne sirovine predstavljaju osnovu materijalne proizvodnje savremene privrede, na kojoj se planira razvoj svakog savremenog društva.

Ekonomski razvoj Crne Gore u posljednjih sedamdeset godina, umnogome, je bio zasnovan na korišćenju mineralnih sirovina. Tranzicioni period, gubitak tržišta, tehnološko zaostajanje i drugi razlozi usloveli su stagnaciju i smanjivanje rudarske i industrijske proizvodnje u Crnoj Gori posljednjih dvadeset godina. Određeni napredak je prisutan posljednjih godina u pogledu intenziviranja geoloških istraživanja ležišta mineralnih sirovina, ponovnog otvaranja zatvorenih rudnika, otvaranja novih rudnika i investicija u rudarske i kapacitete prerađivačke industrije, zasnovane na mineralnim sirovinama.

Potreba za razvojem društva, uopšte, stvara sve veće potrebe za korišćenjem mineralnih sirovina. Upravljanje mineralnim resursima treba da počiva na principima održivog razvoja i zaštite životne sredine, a ostvaruje na temelju strateškog planiranja njihovog korišćenja, kroz racionalnu eksploataciju kao neobnovljivog resursa.

Geološka istraživanja u Crnoj Gori, od javnog interesa, se vrše na osnovu godišnjeg programa koji utvrđuje nadležno Ministarstvo, a realizuje JU Zavod za geološka istraživanja – Podgorica. Većina projekata su višegodišnji i finansiraju se iz Budžeta Crne Gore. Među mnogim projektima je i Projekat: *“Prikupljanje i analiza podataka, izrada informacione baze i ocjena potencijalnosti kao osnove za planiranje proizvodnje i snabdijevanja primarnim kamenim agregatima u Crnoj Gori”* (2016-2022), koji je nadležno Ministarstvo 2015. godine uvrstilo u Program geoloških istraživanja od interesa za Crnu Goru, kao višegodišnji Projekat. Predmet ovog Projekta su dvije značajne vrste sirovina iz grupe nemetaličnih mineralnih sirovina koje imaju široku primjenu u građevinarstvu: tehničko-građevinski kamen i šljunak i pijesak glacijalnog i glaciofluvijalnog porijekla (primarni kameni agregati).

Cilj izrade navedenog Projekta bila je ocjena značaja i kapaciteta postojećih ležišta, napuštenih površinskih kopova, kao i definisanje i determinacija potencijalnih prostora za dokazivanje novih rezervi primarnih kamenih agregata. Planiranim radovima su prikupljeni i obrađeni adekvatni podaci za formiranje baze podataka u GIS formatu, a koja se može ažurirati, revidovati i prilagoditi da odgovara planiranim potrebama države, lokalnih zajednica i privrednih društava.

U okviru ovog Projekta prikupljaju se podaci koji predstavljaju polaznu osnovu za planiranje proizvodnje i snabdijevanja primarnim kamenim agregatima u Crnoj Gori, odnosno za pripremu dokumenata o razvoju mineralnog sektora Crne Gore, kako u kontekstu definisanja područja za buduću eksploataciju, tako i za dugoročni cilj čuvanja važnih mineralnih resursa od potpunog iskorišćenja.

Odlukom nadležnog Ministarstva, u toku 2023. godine, predviđena je i realizacija planiranih aktivnosti za potrebe izrade Izvještaja pod naslovom „*Geološka prospekcija i izdvajanje prostora za istraživanje i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena, u cilju izmještanja eksploatacije šljunka i pijeska iz vodotoka*“.

Cilj ovog Projekta je izdvajanje potencijalnih prostora za istraživanje i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena i dokazivanje novih rezervi ove mineralne sirovine, koja bi se, kao supstitut, koristile umjesto šljunka i pijeska iz riječnih korita, kako bi se zadovoljile potrebe i zahtjevi tržišta za ovom mineralnom sirovinom.

Prostori koji su perspektivni, sa aspekta istraživanja i eksploatacije tehničko-građevinskog kamena, utvrđeni su na više lokaliteta na prostoru centralnog regiona Crne Gore.

Zahvaljujući ubrzanom razvoju tehnologije, kao i vrlo povoljnim ekološkim karakteristikama, nemetalične mineralne sirovine dobijaju sve više na značaju, sa tendencijom stalnog proširenja primjene i njihovog ekonomskog značaja. Najznačajnije nemetalične mineralne sirovine u Crnoj Gori su svakako karbonatne mineralne sirovine na kojima bi u budućnosti, pored ostalih mineralnih sirovina, Crna Gora trebala da bazira svoj industrijski razvoj. U geološkoj građi terena Crne Gore, karbonatne stijene imaju najveće rasprostranjenje i učestvuju sa oko 70%, a predstavljene su, uglavnom, krečnjacima i dolomitičnim krečnjacima, uz značajno prisustvo dolomita. Ove stijene su valorizovane, uglavnom, kroz korišćenje u građevinarstvu, kao tehničko-građevinski ili arhitektonsko-građevinski (ukrasni) kamen, a sasvim malo se koriste kao sirovine za dobijanje karbonatnih punila.

Davanjem koncesija obezbjeđuje se odgovarajući javni interes, unaprjeđenje rudarske djelatnosti, obezbjeđenje održivog korišćenja neobnovljivog mineralnog resursa, zasnovanog na njegovom dugoročnom korišćenju, veća zaposlenost, kao i racionalno, ekonomično, pravilno i efikasno korišćenja prirodnih mineralnih resursa, tehničko-tehnološkog unaprjeđenja i očuvanja životne sredine.

Prilikom odabira istražno-eksploatacionih prostora vodilo se računa o prostorno-planskoj dokumentaciji, kako ne bi došlo do konflikta plana eksploatacije i planskih dokumenata, o samoj poziciji prostora, o vlasništvu zemljišta, kao i o zainteresovanosti određenih investitora za dodjelu koncesija.

Cilj Ministarstva energetike i rudarstva je da, davanjem koncesija obezbeđuje osnovu za ekonomski razvoj lokalne zajednice i Crne Gore u cjelini, kroz razvoj i održivu eksploataciju ekonomski isplativih ležišta mineralnih sirovina.

Javni interes se ogleda u korišćenju mineralnih sirovina u partnerstvu svih učesnika u procesu geoloških istraživanja, eksploatacije i prerade.

Predmet koncesije, u skladu sa Zakonom, mogu biti: istraživanje ili eksploatacija, ili istraživanje i eksploatacija mineralnih sirovina.

Jedan od ciljeva je i uspostavljanje transparentnih uslova za davanje koncesija u cilju ravnopravnosti svih zainteresovanih subjekata, odnosno učesnika u postupku davanja koncesija, kao i stvaranje uslova za rješavanje otvorenih pitanja od značaja za ostvarivanje prava na koncesiju.

Primjenom zakonskih i drugih propisa neophodno je pristupiti sprovođenju procedure za dodjelu koncesija pod jednakim, transparentnim i nediskriminatorским uslovima, uz nadoknadu koja mora biti adekvatna valorizaciji prirodnog bogatstva, kako bi se na optimalan način koristili mineralni resursi. Međutim, mora se voditi računa da se korišćenje prirodnih resursa odvija na održiv način.

Na osnovu naprijed navedenog, Ministarstvo energetike i rudarstva, predlaže Vladi Crne Gore da se sljedeće lokacije uvrste u Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, i to:

1. Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Klikovače", Opština Danilovgrad
2. Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Žoljevica", Opština Andrijevica
3. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Drmić", Opština Nikšić
4. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Jejevac I", Opština Šavnik
5. Lokalitet prirodnog šljunka (glacijalnog i fluviogl. porijekla) "Ražano polje 2", Opština Žabljak
6. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Jasenov vrh", Opština Plužine
7. Ležište crvenih boksita "Đelov do", Opština Nikšić

I LEŽIŠTA ARHITEKTONSKO-GRAĐEVINSKOG KAMENA

U Državnom planu eksploatacije mineralnih sirovina, za period 2019-2028. godine, navedeno je da je arhitektonsko-građevinski ili ukrasni kamen najznačajnija nemetalna mineralna sirovina u Crnoj Gori. Sva dosadašnja ležišta ove mineralne sirovine utvrđena su u karbonatnim stijenama (krečnjacima, dolomitičnim krečnjacima, dolomitima, krečnjačkim brečama i dr.), koje izgrađuju oko 70% teritorije Crne Gore. Najznačajnija ležišta arhitektonsko-građevinskog kamena otkrivena su u gornjokrednim karbonatnim naslagama u rudnom rejonu Bjelopavlíća. Drugo, po značaju, područje sa dokazanim ležištima ukrasnog kamena je primorski dio Crne Gore, odnosno Jadransko-jonska geotektonska jedinica i Budva zona.

A. CENTRALNI REGION CRNE GORE

1. Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Klikovače", Opština Danilovgrad

Ležište "Klikovače" je udaljeno oko 2 km od Spuža, u pravcu jugozapada, a 1,5 km od raskrsnice Stologlav, odnosno raskrsnice puteva Podgorica – Spuž - Danilovgrad i Spuž – Martinići - Danilovgrad. Sa Podgoricom i Danilovgradom povezano je starim asfaltnim putem, na udaljenosti oko 11 km od Podgorice i oko 8 km od Danilovgrada. Asfaltnim putem, dužine od oko 3 km, preko naselja Novo Selo, ležište je povezano sa bulevarom Podgorica - Nikšić.

Predmetni prostor zahvata površinu od oko 9,0 ha i ograničen je tačkama od 1 do 42 sa koordinatama, kako je dato u narednoj tabeli:

OBUHVAT KLIKOVAČE		
KORDINATE		
	Y	X
1	6 596 942.60	4 706 447.62
2	6 597 000.00	4 706 480.00
3	6 597 035.09	4 706 504.77
4	6 597 043.11	4 706 510.43
5	6 597 075.01	4 706 532.95
6	6 597 145.77	4 706 514.57
7	6 597 197.93	4 706 605.88
8	6 597 258.18	4 706 670.48
9	6 597 277.35	4 706 706.05
10	6 597 289.34	4 706 724.32
11	6 597 248.83	4 706 755.37
12	6 597 235.86	4 706 755.37
13	6 597 229.03	4 706 758.76
14	6 597 222.17	4 706 765.65

15	6 597 219.22	4 706 779.81
16	6 597 206.45	4 706 775.58
17	6 597 176.14	4 706 761.38
18	6 597 166.14	4 706 754.91
19	6 597 156.36	4 706 754.10
20	6 597 137.30	4 706 758.34
21	6 597 118.79	4 706 759.23
22	6 597 083.91	4 706 743.89
23	6 597 068.00	4 706 734.27
24	6 597 068.64	4 706 727.41
25	6 597 057.35	4 706 723.20
26	6 597 044.90	4 706 721.45
27	6 597 003.54	4 706 707.05
28	6 596 995.93	4 706 703.07
29	6 596 980.40	4 706 714.57
30	6 596 926.29	4 706 703.81
31	6 596 918.71	4 706 703.97

32	6 596 908.03	4 706 706.71
33	6 596 899.25	4 706 706.38
34	6 596 893.87	4 706 707.51
35	6 596 880.92	4 706 709.26
36	6 596 773.37	4 706 645.83
37	6 596 776.07	4 706 641.44

38	6 596 782.89	4 706 641.44
39	6 596 800.41	4 706 621.01
40	6 596 804.85	4 706 609.56
41	6 596 801.46	4 706 595.14
42	6 596 928.83	4 706 459.28

Napomena: Eventualne izmjene ili detaljnije koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta

Šire područje ležišta arhitektonsko-građevinskog kamena "Klikovače" se nalazi u jugoistočnom dijelu Crne Gore na karstnom platou Buržine, na nadmorskoj visini od oko 50 do 70 m.n.m. Prema sjeveroistoku prelazi u Bjelopavličku ravnicu, a prema jugozapadu u zaravnjeni dio Lješkopoljskog luga koji pripada mjesnoj zajednici Novo Selo. Administrativno pripada opštini Danilovgrad i nalazi se na topografskom listu "Danilovgrad" 1:100 000, odnosno sekciji "Spuž" 1:25 000.

Predmetni prostor izgrađuju karbonatni sedimenti djelimično karstifikovani sa škrapama i vrtačama kao i mnogobrojnim raznovrsnim oblicima mikro-karstifikacije. Prostor Buržine, zajedno sa Komunicom i Veljim brdom, čine krečnjačku prečagu, pravca pružanja SZ-JI, između stalnih vodotoka Zete i Matice.

Širi prostor ležišta je pod uticajem blage kontinentalne klime koja se miješa sa mediteranskom klimom. Snježne padavine su rijetke ali godišnje padavina su relativno visoke i neravnomjerno raspoređene po mjesecima.

Gornjokredni karbonatni sediment izgrađuju šire područje ležišta arhitektonsko-građevinskog kamena "Klikovača". Izdvojene su dvije kartirane jedinice: krečnjaci i dolomitični krečnjaci senona i bjeličasti krečnjaci i mjestimično laporoviti i dolomitisani krečnjaci mastrihta.

Proizvodnja komercijalnih blokova arhitektonsko-građevinskog kamena iz ležišta "Klikovače", prema raspoloživoj dokumentaciji, počela je izradom probno-eksploatacione etaže 1964. godine.

Na istražno-eksploatacionom prostoru ležišta, u prethodnom periodu, eksploataciona istraživanja, sa aspekta utvrđivanja mogućnosti vađenja komercijalnih blokova arhitektonsko-građevinskog kamena, vršena su na tri mikrolokacije, i to, dvije u okviru postojećeg ležišta "Klikovače" (postojeći kop i istražna etaža "Klikovače II") i rudnoj pojavi "Buržine", koja se nalazi na oko 600 m jugozapadno od kopa "Klikovače".

Ukupno proračunate eksploatacione rezerve stijenske mase arhitektonsko-građevinskog kamena u ležištu "Klikovače" sa stanjem 31.12.2005. godine iznose oko 1 228 500 m³.

Kvalitet rezervi dokazan je ranije obavljenim ispitivanjima fizičko-mehaničkih i drugih karakteristika, čiji rezultati su prikazivani i u prethodnim Elaboratima ..., kojima je dokazano da arhitektonsko-građevinski kamena ležišta "Klikovače" ima dobra fizičko-mehanička i dekorativna svojstva, i široku primjenu kao arhitektonsko-građevinski kamen za unutrašnja i spoljašnja horizontalna i vertikalna oblaganja.

Saglasno utvrđenim mineraloško-petrografskim i fizičko-mehaničkim svojstvima i odredbama važećih standarda, kamen ležišta "Klikovače", kako varijetet "fiorito", tako i varijetet "unito", može se koristiti kao arhitektonsko-građevinski kamen pogodan za:

- proizvodnju ploča za oblaganje unutrašnjih vertikalnih (UV) i horizontalnih površina (UH-2 i UH-3) gdje se obavlja intezivan i umjeren pješački saobraćaj.
- proizvodnju ploča za oblaganje spoljašnjih vertikalnih površina objekata do 10 m visine iznad terena (SV-3).
- proizvodnju ploča za oblaganje spoljašnjih horizontalnih površina (SH-3) gdje se obavlja umjereni pješački saobraćaj.

Imovinsko-pravni odnosi

U aktu Uprave za katastar i državnu imovinu – Područna jedinica Danilovgrad (broj:120/917/21-227, od 30.03.2021), navedeno je, da zemljište na kojem se nalazi lokalitet arhitektonsko-građevinskog kamena „Klikovača“, pripada KO Novo Selo a katastarske parcele br. 1900/5, 1900/6, 1900/7 i djelovi kat.parcela 1900/1, 1925/1, 1925/7 i 1925/8, koje se nalaze u zahvatu ovog prostora su u vlasništvu države Crne Gore (list nepokretnosti broj 345).

Članom 45 Zakona o koncesijama na nepokretnosti koje su predmet koncesije upisuje se zabilježba tereta na osnovu zaključenog ugovora o koncesiji, u skladu sa zakonom kojim je uređen upis prava na nepokretnostima.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

Na osnovu dopisa Sekretarijata za planiranje i uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Područna jedinica Danilovgrad, broj 06-332/21-269/2 od 30.03.2021. godine, predmetni lokalitet "Klikovače", pripada KO Novo Selo i manjim dijelom KO Grbe, po PUP opštine Danilovgrad pripada prostorno funkcionalnoj zoni-rubni dijelovi Bjelopavličke ravnice. Predmetno ležište pripada šumskim površinama, čija je opšta namjena- **privredne šume, visoke šume, niske šume** i površinama naselja - **građevinsko zemljište naselja i površinama za industriju i proizvodnju - radne zone**. U okviru kompatibilnog sadržaja za šumske površine navodi se eksploatacija mineralnih sirovina.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Mišljenjem Uprave za zaštitu kulturnih dobara, br. 03-128/2021-17/2 od 12.04.2020. godine, konstatovano je da u predmetnom zahvatu lokaliteta "Klikovače", sa aspekta zaštite kulturnih dobara, može da se pristupi istraživanju i eksploataciji mineralne sirovine na predmetnoj lokaciji, uz obavezu da se uvažavaju zakonske odredbe konstatovane ovim Mišljenjem.

U toku izrade Koncesionog akta i realizacije predmetne koncesije, potrebno je uvrstiti i poštovati odredbe čl. 87 i 88 Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl.list CG“, br. 49/10, 40/11, 44/17 i 18/19), koje se odnose na slučajna otkrića – nalaza od arheološkog značaja, ukoliko se prilikom izvođenja geoloških i rudarskih radova naiđe na iste, o čemu je potrebno obavijestiti ovu upravu.

U toku izrade Koncesionog akta i realizacije predmetne koncesije biće ažurirana Mišljenja nadležnih institucija.

B. SJEVERNI REGION CRNE GORE

2. Ležište „Žoljevica“, Opština Andrijevica

Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena Žoljevica nalazi se na brdu Žoljevica (1510 m.n.m), u ataru sela Zabrdje, oko 5 km sjeverno od Andrijevice sa kojom je povezan lokalnim asfaltnim putem dužine od oko 7 km. Brdo Žoljevica se, iznad sela Zabrdje, naglo diže strmim ostenjacima do visine od 1,5 m dok je prema sjeverozapadu i sjeveru ograničeno rijekom Gradišnicom.

Prema teritorijalno-administrativnoj podjeli ležište "Žoljevica" pripada teritoriji opštine Andrijevica i topografskom listu "Ivangrad-zapad", 1:25 000.

Prostor ležišta, koji je predmet koncesije, je definisan sa 44 granične tačke sa utvrđenim koordinatama državnog koordinatnog sistema (DKS) i površinom od 36 ha (362 281 m²) koju zahvata predmetno područje. Koordinate graničnih tačaka ležišta arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena "Žoljevica", Opština Andrijevica, date su u narednoj tabeli:

OBUHVAT ŽOLJEVICA		
KORDINATE		
	Y	X
1	7 400 747.44	4 737 153.84
2	7 400 741.77	4 737 159.13
3	7 400 704.81	4 737 193.97
4	7 400 697.25	4 737 201.40
5	7 400 669.52	4 737 246.80
6	7 400 668.38	4 737 258.13
7	7 400 667.99	4 737 263.50
8	7 400 667.10	4 737 272.82
9	7 400 661.63	4 737 333.34
10	7 400 661.62	4 737 335.51
11	7 400 630.73	4 737 331.63

12	7 400 488.00	4 737 314.95
13	7 400 469.35	4 737 312.93
14	7 400 293.80	4 737 168.94
15	7 399 963.64	4 737 200.82
16	7 399 936.74	4 737 140.26
17	7 399 919.72	4 737 127.29
18	7 399 916.87	4 737 115.26
19	7 399 914.42	4 737 100.70
20	7 399 908.02	4 737 080.94
21	7 399 905.50	4 737 074.99
22	7 399 898.43	4 737 059.66
23	7 399 918.52	4 737 056.88
24	7 399 938.55	4 737 051.22
25	7 399 991.58	4 737 033.47

26	7 399 993.73	4 737 031.42
27	7 400 020.68	4 737 000.96
28	7 400 027.84	4 736 992.04
29	7 400 019.72	4 736 983.53
30	7 400 036.23	4 736 973.70
31	7 400 040.36	4 736 971.44
32	7 400 057.14	4 736 962.47
33	7 400 081.23	4 736 935.50
34	7 400 087.82	4 736 927.65
35	7 400 110.58	4 736 901.22

36	7 400 119.58	4 736 890.84
37	7 400 128.96	4 736 880.45
38	7 400 159.56	4 736 816.15
39	7 400 184.21	4 736 764.34
40	7 400 605.47	4 736 779.74
41	7 400 613.61	4 736 781.54
42	7 400 895.94	4 736 861.91
43	7 400 877.33	4 737 030.53
44	7 400 858.41	4 737 048.40

Napomena: Eventualne izmjene ili detaljnije koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta

U geomorfološkom pogledu, područje ležišta arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena "Žoljevica", opština Andrijeвица, pripada sjeveristočnoj oblasti Crne Gore. Reljef ovog područja je u direktnoj zavisnosti od litološkog sastava i strukturnog sklopa terena.

Teritorija opštine je okružena visokim planinama: Komovima sa jugozapadne strane, Bjelasicom sa zapadne i Prokletijama sa južne strane, koje predstavljaju ujedno i prirodne granice ove teritorije. Tu spadaju mnogobrojni vrhovi i planine kao što su: Lisa, Troglav, Jelenak, Bavan, Štavna, Carine, Mojan, Ilijina glava, Lipovica, Greben, Zeletin, Balj i drugo. Opština Andrijeвица je brdsko-planinskog karaktera sa nadmorskim visinama od 700 do 2 461 m.n.m (Vasojevički Kom).

Opština Andrijeвица predstavlja vezu između većih urbanih centara Opštine Berane i Opštine Plav. Pored 73,7 km lokalnih puteva, Opštinu Andrijeвица sa Beranama vezuje regionalni put dužine 7,9 km, a kroz opštinu prolazi i magistralni put koji je spona između opština Kolašin i Plav, na dužini od 31 km. Teritorija koju zauzima opština, pretežno je brdskog i planinskog karaktera, pa je i struktura naselja veoma razučena.

Podnožjem ležišta „Žoljevice“ prolazi kolski put koji spaja Gradišnicu sa putem Andrijeвица - Mataševo. Ovaj put je do južnog podnožja „Žoljevice“ asfaltiran a dalje prema Gradišnici je dosta dobar makadam. Od puta za Gradišnicu, sjeverozapadno od Žoljevice, izgrađen je put dužine oko 2 km do istočnog grebena „Žoljevice“ na visini od 1 400 m.n.m. U blizini predmetne lokacije nema naseljenih mjesta koja bi bila ugrožena eksploatacijom

Sa hidrogeološkog aspekta, odlike područja u kome se nalazi ležište arhitektonsko-građevinskog kamena „Žoljevica“ su relativno jednostavne.

Na širem području ležišta postoje brojni stalni površinski tokovi i izvori (Studena voda i Rapa). Sa zapadne i sjeverozapadne strane ležišta „Žoljevica“, protiče rijeka Gradišnica, pritoka Lima, preko koje se drenira predmetni prostor. Najveći vodeni tok je rijeka Lim, koja je glavni recipijent površinskih voda sa ovog područja prema Crnomorskom slivu, sa svojim pritokama: Piševska i Šekularska rijeka, Zlorečica koja nastaje od Perućice i Kutske rijeke, zatim Kraštica i Gradišnica odnosno Trebačka rijeka kao i mnogi manji vodotoci. Hidrogeološke prilike proučavanog područja uslovljene su klimom, geološkom građom, litološkim sastavom stijenskih masa i njihovim zalijeganjem, tektonskim i morfološkim karakteristikama. Ležište arhitektonsko-

građevinskog kamena "Žoljevica" je izgrađeno od pretežno masivnih, dijelom tektoniziranih krečnjaka koji se karakterišu izvanrednom vodopropusnosti i predstavljaju hidrogeološke kolektore, tako da se cirkulacija - pražnjenje izdani nesmetano vrši u Gradišnicu i u podzemlje ispod nivoa budućeg eksploatacionog zahvata.

Zbog povoljnih morfoloških (fizičko-geografskih) uslova atmosfere vode koje padnu na područje ležišta i neposredne okoline, brzo, gravitaciono otiču u okolne povremene ili stalne vodotokove. Položaj ležišta je takav da se nalazi iznad površinskih vodotoka kojim se odvođe površinske i podzemne vode.

Ležište arhitektonsko-građevinskog kamena "Žoljevica" i njegovo uže područje izgrađeno je od krutih, vezanih, okamenjenih karbonatnih stijena. Takve stijene predstavljaju povoljnu radnu sredinu koja ima dobru nosivost i stabilne kosine – padine

Opština Andrijevice ima izmjenjenu umjereno-kontinentalnu klimu koju karakterišu duge i oštre zime, sa sniježnim padavinama i kratka i svježja ljeta. S obzirom na izraženu morfološku razuđenost terena (visoke planine, duboke rječne doline) veoma su velike razlike u mikroklimi pojedinih mjesta na teritoriji opštine.

Na području Andrijevice, trenutno, nema aktivnih površinskih kopova za eksploataciju arhitektonsko-građevinskog kamena, pa postoje povoljni uslovi da se na lokalnom tržištu i šire, nesmetano plasira sva planirana proizvodnja različitih gotovih proizvoda.

Dosadašnja geološka istraživanja, rezerve i kvalitet mineralne sirovine

Šire područje ležišta izgrađuju stijene permske, srednjotrijaske, kredno – paleogene i kvartarne starosti. Sedimenti perma, u litološkom pogledu, predstavljeni su pješčarima, škriljcima, alevrolitima, laporcima, konglomeratima, kvarcitima, krečnjacima i dolomitičnim krečnjacima.

U okviru srednjeg trijasa, u području brda Žoljevica, razvijeni su vulkaniti (sa sjeverne strane brda Žoljevice), kao i ladinske naslage predstavljene vulkanogeno – sedimentnom serijom i karbonatnim tvorevinama (mermerisani krečnjaci, mermerisane krečnjačke breče, krečnjaci sa rožnacima). Vulkanske stijene predstavljene su keratofirima i kvarc-keratofirima masivnog izgleda, svjetlo do tamnozeleno, rjeđe sive i mrko – crvene boje, sa jasnom porfirskom strukturom. U okviru vulkanogeno - sedimentne formacije, pored vulkanita, zastupljeni su tufovi, tufiti, laporci, rožnaci i krečnjaci.

Karbonatne tvorevine srednjeg trijasa u području Žoljevice predstavljene su slojevitim i masivnim mermerisanim krečnjacima i mermerisanim krečnjačkim brečama. Sedimenti gornjokredno-paleogenog fliša izgrađuju terene južno od Žoljevice. Litološki sastav flišnih sedimenata je raznovrstan: pjeskoviti laporci, arkozni pješčari, grauwake, mikriti, kalkareniti i dr. Kvartarne tvorevine predstavljene su deluvijalnim materijalom izgrađenim od komada i blokova krečnjaka, mermerisanih krečnjaka i šarenih mermerisanih breča.

Samo ležište arhitektonsko-građevinskog kamena „Žoljevica“ izgrađuju srednjotrijaski sivi i bijeli masivni mermerisani krečnjaci. Sivi mermerisani krečnjaci, u okviru istraživanog terena, zauzimaju znatno veću površinu u odnosu na bijele. Međutim, prelaz sivih u bijele mermerisane krečnjake je bez jasnih granica, tako da se javlja čitav niz varijeteta: tamno-sivi, svijetlosivi, sivo-

bijeli i bijelo-sivi. Bijeli mermerisani krečnjaci izgrađuju sjeverozapadni dio ležišta i u njima su prisutni jasno uočljivi sistemi pukotina različite orijentacije. U centralnom dijelu ležišta zastupljene su šarene mermerisane krečnjačke breče i laporoviti crveni krečnjaci sa rožnacima, čija je zapadna granica prema sivim mermerastim krečnjacim obilježena manjim rasjedom.

Bijeli mermerisani krečnjaci su izgrađeni uglavnom od iskristalisalog kalcita sa sitnim zrnima piritu, malo kvarca i sitnih ljuspica muskovita. Sivi mermerisani krečnjak je, takođe, izgrađen od iskristalisalog kalcita sa prslinama u kojima se javljaju sitna zrna sekundarnog kvarca i limonita.

U toku 1962 i 1963. godine izvedeni su geodetski i geološki radovi: istražno bušenje, rudarski radovi, kao i laboratorijska ispitivanja, te probna eksploatacija i obrada kamenih blokova bijelog i sivog varijeteta.

Na osnovu podataka geoloških istraživanja, obima i gustine istražnih radova, u Elaboratu iz 1963. godine, (D. Dragović), proračunate su rezerve arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena ležišta „Žoljevica“, koje iznose 2 283 000 m³.

Geološkim istraživanjima izvedenim u toku 1962. i 1963. godine utvrđena su i fizičko-mehanička svojstva stijenske mase, koja su prikazana u narednoj tabeli.

Parametar	Jedinica	Srednje vrijednosti	
		BV	SV
Čvrstoća na pritisak: <ul style="list-style-type: none"> • u suvom stanju • u vodom zasić. stanju • poslije 25 ciklusa smrzavanja 	MPa		
		147	147
		139	138
		127	144
Čvrstoća na savijanje	MPa	8,4	7,0
Otpornost ivica na udar	%	17,6	21,9
Otpornost prema habanju brušenjem	cm ³ /50cm ²	13,84	
Upijanje vode	%	0,37	0,19
Postojanost prema mrazu	post./nepost	postojan	postojan
Zapreminska masa sa porama i šupljinama	t/m ³	2,68	2,69
Zapreminska masa bez pora i šupljina	t/m ³	2,70	2,71
Stepen gustine	-	0,992	0,992
Poroznost	%	0,8	0,8

Fizičko–mehanička svojstva bijelog (BV) i sivog varijeteta (SV) ukazuju da se radi o kamenu sa dobrom čvrstoćom na pritisak, umjerenom do malom otpornošću na savijanje, slabijom otpornošću ivica na udar, te dobrom otpornošću na habanje brušenjem.

Kamen ležišta „Žoljevica“ se dobro polira, pri čemu se postiže visok sjaj. Mermerisani krečnjak ležišta „Žoljevica“ (oba varijeteta) može se okarakterisati kao vrlo dekorativan. S obzirom na fizičko - mehaničke karakteristike, kamen Žoljevice bi se mogao koristiti za proizvodnju ploča za oblaganje horizontalnih i vertikalnih površina objekata u građevinarstvu.

Imovinsko-pravni odnosi

Prostor ležišta, koji se nalazi na području katastarske opštine Zabrdje I, je u obuhvata katastarskih parcela br. 130, 131, 132, 133, 135, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 148 i djelova kat.parcela 129, 134, 149 i 150, sve upisane u LN 109, KO Zabrdje I, svojina države Crne Gore, raspolaganje vlada Crne Gore, kao i katastarske parcele 136 i 145, i djelovi katastarskih parcela 959 i 961, po kulturi nekategorisani putevi, upisane su u LN 150, KO Zabrdje I, svojina Crne Gore, raspolaganje Opštine Andrijevice.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

Na osnovu dopisa Sekretarijata lokalne uprave Opštine Andrijevice, broj 351-10-2017-0458/4 od 20.08.2017. godine, planirana je eksploatacija i prerada nalazišta ruda, ukrasnog kamena i mermerske i eksploatacija šljunka i pijeska, uz obavezno preduzimanje zaštitnih mjera.

Potencijalna koncesiona područja planirana su za eksploataciju i preradu mermerske i ukrasnog kamena i to su lokaliteti: Trebačka Rijeka, Seoce, Piševska Rijeka, Babov potok, Pčelinjak (Kuti) i Žoljevica.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Shodno dopisu Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Cetinje, akt br. 03-357/2018-2 od 23.11.2018. godine, u predmetnom zahvatu nema zakonom zaštićenih kulturnih dobara, kao ni dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima.

U toku izrade Koncesionog akta i realizacije predmetne koncesije, potrebno je uvrstiti i poštovati odredbe čl. 87 i 88 Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl.list CG“, br. 49/10, 40/11, 44/17 i 18/19), koje se odnose na slučajna otkrića – nalaza od arheološkog značaja, ukoliko se prilikom izvođenja geoloških i rudarskih radova naiđe na iste, o čemu je potrebno obavijestiti ovu upravu.

II LEŽIŠTA TEHNIČKO-GRAĐEVINSKOG KAMENA

U Crnoj Gori se uglavnom proizvodi i koristi tehničko-građevinski kamen od karbonatnih stijena-krečnjaka, dolomitičnih krečnjaka i dolomita. Preko 90% ogromnog potencijala karbonatnih stijena može da se koristi u građevinarstvu i drugim djelatnostima, kao tehničko-građevinski kamen - agregat, uz odgovarajuće parametre kvaliteta, zavisno od namjene.

A. CENTRALNI REGION CRNE GORE

3. Lokalizet tehničko-građevinskog kamena "Drmić", Opština Nikšić

Predmetni lokalitet se nalazi neposredno uz magistralni put Podgorica - Nikšić, na širem prostoru Drmića, po kojem je lokalitet i nazvan. Prostor zauzima sjeveroistočne i istočne padine uzvišenja Kosmata glava (433 m.n.m.), na prostoru Cerova. Prema kartografskoj podjeli, ovaj prostor pripada topografskom listu "Carev most" 1:25 000, a administrativno pripada teritoriji opštine Nikšić.

Perspektivni prostor je definisan sa 33 granične tačke sa utvrđenim koordinatama državnog koordinatnog sistema (DKS), površinom od 8 ha 47 a 64 m² i obimom 1.319,50 m.

Koordinate graničnih tačaka lokaliteta tehničko-građevinskog kamena "Drmić", Opština Nikšić, date su u narednoj tabeli:

OBUHVAT DRMIĆ		
KOORDINATE TAČAKA		
Redni broj	x	y
1	4 725 271.910	6 580 339.420
2	4 725 283.860	6 580 344.540
3	4 725 302.940	6 580 351.570
4	4 725 312.030	6 580 355.110
5	4 725 318.680	6 580 357.660
6	4 725 340.560	6 580 366.420
7	4 725 371.480	6 580 381.240
8	4 725 389.700	6 580 394.650
9	4 725 393.710	6 580 391.810
10	4 725 398.350	6 580 390.640
11	4 725 489.180	6 580 349.590
12	4 725 522.750	6 580 329.540
13	4 725 543.300	6 580 317.350
14	4 725 566.960	6 580 353.020
15	4 725 599.200	6 580 380.470

16	4 725 621.920	6 580 397.730
17	4 725 644.940	6 580 428.810
18	4 725 661.120	6 580 446.730
19	4 725 665.340	6 580 461.160
20	4 725 670.370	6 580 488.150
21	4 725 669.950	6 580 509.790
22	4 725 677.530	6 580 573.240
23	4 725 679.300	6 580 607.350
24	4 725 678.600	6 580 620.210
25	4 725 517.000	6 580 711.370
26	4 725 477.120	6 580 643.260
27	4 725 408.080	6 580 538.780
28	4 725 393.310	6 580 516.780
29	4 725 351.680	6 580 453.370
30	4 725 322.880	6 580 421.700
31	4 725 303.640	6 580 402.320
32	4 725 279.370	6 580 379.900
33	4 725 247.680	6 580 362.770

Napomena: Eventualne izmjene ili detaljnije koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta.

U toku prospekcijskih geoloških radova, sa predmetnog perspektivnog prostora uzeta je proba za sedimentološko – biostratigrafska (paleontološka) ispitivanja.

Na osnovu mikroskopskog opisa, karbonatna stijena izgrađena od čestih fosilnih ostataka. Fosili su foraminifere i bioklasti rudista i dr. Foraminifere su česte i predstavljene su različitim formama. Klasti rudista su arenitskih dimenzija. Osnova stijene je mikrosparit. U mikrosparitu se nalaze sitan rudistni krš. Pukotine i prsline presijecaju stijenu.. Prema Folk-ovoj klasifikaciji ispitivana stijena je: *Biomikrosparit sa rudistima*

Mikropaleontološkim opisom je konstatovano da uzorak sadrži foraminifere *Rotorbinella scarsellai* TORRE, *Pseudocyclammina sphaeroidea* GENDROT, *Moncharmontia apenninica* (DE CASTRO), *Accordiella conica* FARINACCI, *Pseudolituonella* sp. i *Miliolidae* gen. et spec. indet., i bioklasti rudista. Stratigrafska pripadnost: *Gornja kreda – kampan*.

Na terenu obuhvaćenom prostorom predmetne pojave vršena su osnovna geološka istraživanja, kroz izradu osnovne geološka karte, OGK SFRJ, 1:100 000, list Nikšić, a detaljna geološka istraživanja tehničko-građevinskog kamena, prema dostupnim podacima, nisu izvođenja na ovom prostoru. Prostor pojave tehničko-građevinskog kamena „Drmić“ se nalazi na relativno povoljnom terenu sa aspekta geoloških faktora i zbog svojih prirodnih karakteristika može se smatrati kao teren pogodan za prikupljanje geoloških i inženjersko-geoloških podataka.

Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja otvaranja ležišta i buduće eksploatacije, morfološke karakteristike prostora omogućavaju tehnički izvodljiva i racionalna rješenja. Svi navedeni parametri će biti analizirani i definisani u toku izrade odgovarajuće tehničke dokumentacije. Posebna pažnja mora biti usmjerena na zaštitu životne sredine, i pored toga što planirana vrsta istraživanja i eksploatacije ove mineralne sirovine traži primjenu modernih tehničkih sredstava i mehanizacije, sa relativno malim nepovoljnim uticajem na životnu sredinu. Prema podacima OGK, list „Nikšić“, 1:100 000, (Vujisić T., sa sar., 1972), u geološkoj građi perspektivnog prostora „Drmić“ učestvuju masivni i bankoviti rudisni krečnjaci sa rijetkim proslojcima dolomita.

Imovinsko-pravni odnosi

Perspektivni prostor „Drmić“ se nalazi u obuhvatu katastarske opštine Bogetići (SO Nikšić) i obuhvata dio katastarske parcele br. 1910, kojea se nalaze u vlasništvu Države Crne Gore – Svojina 1/1 Vlade Crne Gore, Raspologanje 1/1.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

U odgovoru Agencije za projektovanje i planiranje (br.17-350–1188 od 07.03.2024. godine) navedeno je da, Predlogom planskog dokumenta –Izmene i dopune PUP-a opštine Nikšić, koji je u izradi, a na koji je opština Nikšić dala pozitivno mišljenje u pogledu usaglašenosti sa razvojnim planovima opštine, navedeni lokalitet “Drmić”, je u grafičkom dijelu, prilog br.15 – Namjena površina definisan kao ležišta mineralnih sirovina i površina eksploatacionih polja.

Imajući u vidu navedena rješenja, proizilazi da će se usvajanjem Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić steći uslovi za eksploataciju mineralnih sirovina (tehničko-građevinskog kamena) na prostoru lokaliteta “Drmić”, koji administrativno pripada opštini Nikšić, a koji predstavlja potencijal u prostoru, sa aspekta valorizacije mineralnih sirovina, uz poštovanje uslova iz prostorno planske dokumentacije.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Dopisom Uprave za zaštitu kulturnih dobara, br. 03-716/2023-2, od 15.03.2024. godine, dobijeno je mišljenje da je, uvidom u dokumentaciju Uprave utvrđeno da u predmetnom zahvatu lokaliteta "Drmić" nema zakonom zaštićenih dobara, i da u odnosu na popis dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima ove Uprave, u okviru planiranog koncesionog područja, do danas, nisu evidentirani lokaliteti od značaja.

Shodno navedenom, sa aspekta zaštite kulturnih dobara, može se pristupiti istraživanju i eksploataciji mineralne sirovine na lokalitetu "Drmić", opština Nikšić, uz obavezu da se uvažavaju zakonske odredbe i komentari dati ovim Mišljenjem.

B. SJEVERNI REGION CRNE GORE

4. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Jejevac I", Opština Šavnik

Lokalitet "Jejevac I" je udaljen od Šavnika oko 8 km u pravcu jugoistoka. Nalazi se neposredno uz novi magistralni put Nikšić - Šavnik - Žabljak.

Od Žabljaka predmetni lokalitet je udaljen oko 19 km. Obuhvata sjeveroistočne padine uzvišenja Jejevac (1251 m.n.m) po kome je i nazvan. Teren je izgrađen od gornjojurskih (J₃) bankovitih i slojevitih krečnjaka (OGK 1:100 000). Teren je tipično karstni sa izraženim karstnim oblicima, većim dijelom obrastao niskom listopadnom šumom. Površina potencijalnog prostora iznosi oko 25 ha.

Nadmorska visina u okviru prostora je od 1210 do 1251 m.n.m. Na prostoru i u njegovoj neposrednoj blizini nema naselja. Najbliža naselja su Donja Grabovica, sjeverozapadno i Godijelji, jugozapadno od prostora.

Na zapadnoj strani novoizgrađenog puta Šavnik - Žabljak formirano je pozajmište u blizini ove lokacije, korišteno za potrebe izgradnje ovog puta.

Na terenu obuhvaćenom predmetnim lokalitetom vršena su osnovna geološka istraživanja, kroz izradu osnovne geološke karte, OGK SFRJ, 1:100 000, list "Žabljak", a detaljna geološka istraživanja, prema našim saznanjima, na ovom prostoru nisu izvođena.

Prema teritorijalno - administrativnoj podjeli lokacija „Jejevac I“ pripada teritoriji opštine Šavnik, a prema kartografskoj podjeli, topografskom listu "Durmitor jug", 1:25 000.

Predloženi koncesioni prostor je definisan sa 15 graničnih tačaka, sa utvrđenim koordinatama državnog koordinatnog sistema (DKS) i površinom od od 25 ha.

Koordinate graničnih tačaka lokaliteta tehničko-građevinskog kamena „Jejevac I“, Opština Šavnik, date su u narednoj tabeli:

OBUHVAT JEJEVAC I		
KOORDINATE		
	Y	X
1	6 588 431.13	4 762 731.44
2	6 588 535.55	4 762 726.25
3	6 588 447.93	4 763 462.50
4	6 588 395.91	4 763 534.42
5	6 588 425.34	4 763 624.62
6	6 588 646.48	4 763 616.84
7	6 588 766.08	4 763 570.10
8	6 588 807.82	4 763 733.36
9	6 588 673.06	4 763 799.09
10	6 588 270.39	4 763 724.07
11	6 588 166.09	4 763 651.13
12	6 588 150.35	4 763 589.31
13	6 588 167.46	4 763 512.37
14	6 588 274.71	4 763 371.64
15	6 588 340.36	4 762 931.70

Napomena: Eventualne izmjene ili detaljnije koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta.

Lokalitet je ocijenjen kao perspektivan jer se nalazi na povoljnom terenu imajući u vidu prirodne, u prvom redu geološke i morfološke karakteristike. Teren je pristupačan i pogodan za realizaciju geoloških istraživanja.

Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja otvaranja ležišta i buduće eksploatacije teren je ocijenjen kao povoljan, prvenstveno zbog pogodnog prostornog položaja i adekvatne visinske razlike unutar prostora. Definisanje prostora za formiranje postrojenja za obradu sirovine je moguće u najnižem dijelu perspektivnog prostora. Saobraćajni uslovi su povoljni zbog blizine magistralne saobraćajnice, sa koje je relativno jednostavno projektovati i uraditi pristupni put do predmetnog lokaliteta. Gruba procjena govori da bi potencijalne rezerve tehničko-građevinskog kamena na ovako ograničenoj lokaciji mogle da iznose oko 4 000 000 m³, uz uslov da stijenska masa zadovoljava uslove kvaliteta.

U toku terenskih aktivnosti, geološke prospekcije, u okviru projekta "Prikupljanje i analiza podataka, izrada informacione baze i ocjena potencijalnosti kao osnove za planiranje proizvodnje i snabdijevanja primarnim kamenim agregatima u Crnoj Gori," (B. Jovanović, 2017) sa predmetne lokacije uzeta je proba kamena za kompletnu analizu fizičko-mehaničkih karakteristika sa oznakom Jejevac 22/17.

Na osnovu rezultata sedimentoloških i biostratigrafskih ispitivanja (uzorak T22/17) karbonatni sedimenti koji izgrađuju ovu lokaciju su određeni kao intrapelbiosparit, stratigrafske pripadnosti Gornja jura- malm.

Na osnovu rezultata laboratorijskih ispitivanja fizičko-mehaničkih karakteristika kamena i u saglasnosti sa tehničkim uslovima iz važećih standarda, ispitivana stijenska masa (uzorak Jejevac 22/17) se može upotrebiti kao tehnički građevinski kamen za proizvodnju:

- Nefrakcione i frakcione kamene sitneži za izradu;
- donjih nosećih mehanički stabilizovanih (tamponskih) slojeva kolovoznih konstrukcija (JUS U.E9.020);
- donjih nosećih slojeva kolovoznih konstrukcija od bituminiziranog materijala po vrućem postupku (JUS U.E9.028);
- gornjih nosećih slojeva kolovoznih konstrukcija od bituminiziranog materijala po vrućem postupku na putevima svih saobraćajnih grupa saobraćajnog opterećenja (JUS U.E9.021);
- donjih slojeva cement-betonskih kolovoznih ploča (JUS U.E3.020);
- cement-betona (masivnog, armiranog i prednapregnutog) koji nisu izloženi habanju i eroziji (JUS B.B2.009);
- lomljenog kamena - neobrađenog, poluobrađenog i obrađenog za sva zidanja u niskogradnji (podzide, portali, i kosine) i visokogradnja;
- hidrotehničkog građevinskog kamena - lomljenog, poluobrađenog i obrađenog za izradu obaloutvrda, vodotokova, svih vrsta hidrotehničkih objekata, gabona, fašina i dr.

Imovinsko-pravni odnosi

U odgovoru Uprave za katastar i državnu imovinu – Područna jedinica Šavnik, navedeno je, da zemljište na kojem se nalazi lokalitet tehničko-građevinskog kamena „Jejevac I“, pripada KO Grabovica i Petnjica a katastarske parcele br. 204, 205 i 206, koje pripadaju KO Petnjica (list nepokretnosti broj 192) i katastarske parcele br. 733, 734 i 735, koje pripadaju KO Grabovica (list nepokretnosti broj 136), koje se nalaze u zahvatu ovog prostora su u vlasništvu Vlade Crne Gore.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

Dopisom Sekretarijata za uređenje prostora, komunalno-stambene poslove, imovinu i privredu, Područna jedinica Šavnik, broj 08-01-304/23-1967/1 od 03.10.2023. godine, konstatovano je da, uvidom u Prostorno-urbanistički plan Opštine Šavnik, grafički prilog broj 10 – Namjena prostora sa režimima uređenja prostora, utvrđeno je da predmetni prostor nije predviđen kao površina za eksploataciju mineralnih sirovina/MS. Namjena većeg dijela lokaliteta „Jejevac I“ je **Poljoprivreda — Drugo poljoprivredno zemljište** a namjena manjeg dijela je **Privredne šume i Rezervne površine**. U okviru tekstualnog dijela Prostorno-urbanističkog plana Opštine Šavnik, poglavlje 4. Implementacija Prostorno urbanističkog plana, 4.13. Koncesiona područja, Koncesija na geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina je predviđena i na prostorima gdje se prospekcijskim istraživanjima izdvoje lokaliteti sa potencijalnim zalihama rezervi, sa mogućnošću eksploatacije u slučaju dokazivanja ekonomski isplativih rezervi. Prije izdavanja svih koncesija potrebno je propisati detaljne uslove koncesionog korišćenja.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Mišljenjem Uprave za zaštitu kulturnih dobara, br. 03-520/2023-2 od 06.11.2023. godine, konstatovano je, da je uvidom u dokumentaciju Uprave utvrđeno da u predmetnom zahvatu lokaliteta "Jejevac I", nema zakonom zaštićenih dobara, i da u odnosu na popis dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima ove uprave, u okviru planiranog područja do danas nisu evidentirani lokaliteti od značaja.

U toku realizacije predmetne koncesije, potrebno je poštovati odredbe čl. 87 Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl.list CG“, br. 49/10, 40/11, 44/17 i 18/19), koje se odnose na slučajna otkrića – nalaza od arheološkog značaja. Ukoliko se prilikom izvođenja geoloških i rudarskih radova naiđe na iste, o tome je obavezno izvijestiti Upravu za zaštitu kulturnih dobara.

Sa aspekta zaštite kulturnih dobara, može da se pristupi istraživanju i eksploataciji mineralne sirovine na predmetnoj lokaciji, uz obavezu da se uvažavaju zakonske odredbe predhodno navedene.

5. Lokalitet šljunka i pijeska (glacijalnog i fluvioglacijalnog porijekla) "Ražano polje 2", Opština Žabljak

Lokalitet šljunka i pijeska "Ražano polje 2", nalazi se između planina Durmitor i Sinjajevina, na udaljenosti od oko 5 km, vazdušne linije, od Žabljaka, u pravcu sjeveroistoka. Sa magistralnog puta Žabljak - Pljevlja, na oko 1 km udaljenosti od Žabljaka, odvaja se lokalni asfaltni put za Podgoru. Sa navedenog puta, na udaljenosti od 3,6 km, odvaja se asfaltni put širine oko 4 m, koji vodi do lokaliteta "Ražano polje 2" i dalje do sela Ninkovići. Ukupna udaljenost, mjerena ovim putnim pravcem, od Žabljaka do lokaliteta "Ražano polje 2" iznosi 6,5 km.

Prema kartografskoj podjeli, prostor lokaliteta „Ražano polje 2“ se nalazi na topografskom listu "Pljevlja", 1:100 000, odnosno sekciji "Žabljak", 1:25 000.

Osnovna saobraćajna veza Žabljaka sa okruženjem su regionalni putevi: Žabljak - Pljevlja, Žabljak - Mojkovac i Žabljak – Šavnik - Nikšić.

Preko područja opštine Šavnik vodi najkraći put od crnogorskog primorja (bokokotorskog zaliva) do Žabljaka, centra crnogorskog kontinentalnog turizma. Unapređenje ove veze i izgradnja magistralnog puta Risan - Žabljak omogućila je otvaranje razvojnih mogućnosti i potencijala opštine Žabljak. Najbliža veza Žabljaka sa željezničkom prugom Beograd - Bar je u Mojkovcu. Udaljenost Žabljaka od Luke Bar je 205 km. Lokalni putevi do skoro svih sela su asfaltirani, što predstavlja povoljnu okolnost u pogledu distribucije šljunka i pijeska sa predmetnog ležišta u okolna mjesta.

Predlog za koncesioni prostor je definisan sa 6 graničnih tačaka sa utvrđenim koordinatama državnog koordinatnog sistema (DKS) i površinom od 15 ha .

Koordinate graničnih tačaka lokaliteta šljunka i pijeska (glacijalnog i fluvioglacijalnog porijekla) „Ražano polje 2“, Opština Žabljak, date su u narednoj tabeli:

OBUHVAT RAŽANO POLJE 2		
KOORDINATE		
	Y	X
1	6 594 762.44	4 783 104.92
2	6 595 137.11	4 783 280.12
3	6 595 551.63	4 783 412.68
4	6 595 298.44	4 783 570.55
5	6 594 980.70	4 783 519.24
6	6 594 762.44	4 783 104.92

Napomena: Eventualne izmjene ili detaljnije koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta.

Predmetni prostor "Ražano polje 2", se nalazi na visokoplaninskoj površi Jezera, prosječne nadmorske visine oko 1.400 m, koja spaja planinske masive Durmitor i Sinjavinu. Sa sjevera i sjeveroistoka ova površ ograničena je kanjonskom dolinom rijeke Tare, a prema jugu se postepeno spušta u dolinu rijeke Bukovice. Površ je prema Tari morfološki obilježena vijencem brda, među kojima se ističu vrhovi: Tmorska glavica (1.427 m), Jovin vrh (1.467 m), Ljuć (1.441 m), Goli vrh (1.568 m) i Crni vrh (1.635 m). Površ se od zapada blago spušta prema jugoistoku. Površina terena je valovita i zatalasana, sa usamljenim bregovima i brdima pretežno krečnjačkog sastava. Niži djelovi površi, međutim, pokriveni su glacijalnim (morenskim) i glaciofluvijalnim nanosima, zbog čega im je površina relativno ravna.

Najveći dio prostora Jezera, kao i okolnih planina je karbonatnog sastava. Otuda se na površinama izgrađenim od takvih terena ispoljavaju tipični karstni oblici i fenomeni, kao što su: vrtače, uvale, jame, škrape, pećine i dr. Morenskim nanosom, međutim, maskiran je karstni fudament. Područje Jezera je siromašno vodom. Povremeni površinski tokovi potiču, uglavnom, od masiva Durmitora i najčešće se gube u brojnim ponorima, da bi se pojavili na izvorima u koritu Tare. U glaciofluvijalnim nanosima Njegovuđe i Vrela nalaze se izdani podzemne vode, koje nisu konstatovane u ostalim terenima sa glacijalnim sedimentima. Na širem području ovog terena postoji nekoliko jezera. Najviše ih je u sjevernoj i istočnoj podgorini Durmitora, kao što su: Vražje, Riblje, Poščensko, Barno, Zminje, Veliko i Malo Crno jezero i dr. Na perspektivnom prostoru "Ražano polje 2" nema kako stalnih, tako i povremenih površinskih tokova, samim tim su nepovoljni uslovi za buduće rješavanje snabdijevanja vodom. Južno od predmetnog lokaliteta, u toku povoljnih hidroloških uslova, formiraju se povremeni vodotoci Jerinića do i Suvu do.

Ležište šljunka i pijeska "Ražano polje 2" izgrađuju kvartarni sedimenti u vidu glacijalnih tvorevina koje su predstavljene morenama (gl). To je prirodna mješavina šljunkovito-pjeskovitog krečnjačkog materijala glacijalnog porijekla (morena), koji je nastao depozicijom po veličini različitih fragmenata (sastojaka) karbonatnih stijena, nošenih lednikom. Za vrijeme glacijalne epohe, u diluvijumu, visoke planine bile su zaglečene. Sa tih planina glečeri su se širili u raznim pravcima i spuštali u niže predjele, ostavljajući morenski materijal predstavljen, uglavnom, šljunkom i pijeskom različitih dimenzija. Ovaj materijal leži preko neravne karbonatne podloge gornjojurske starosti (J³), koja je predstavljena bankovitim i slojevitim krečnjacima sa elipsaktinijama i algama, čija debljina zavisi od oblika paleoreljefa. Predmetni lokalitet izgrađuju

glacijalni sedimenti-morenski materijal, manje ili više zaobljen, stratifikovan, veoma ujednačenog petrografskog sastava, različitog granulometrijskog sastava, od pjeskovitih frakcija, pa do oblutaka veličine do 5 cm, kao i grubozrnih šljunkova, prečnika oblutaka i preko 10 cm, mada nisu rijetki oblutci prečnika od nekoliko desetina centimetara. Pošto su ovi sedimenti stratifikovani, u pojedinim dijelovima preovlađuju sitnozrni šljunkovi. U neposrednoj blizini ovog prostora se nalazi aktivno ležište šljunka i pijeska (glacijalnog i fluvioglacijalnog porijekla) „Ražano polje“.

Imovinsko-pravni odnosi

U odgovoru Uprave za katastar i državnu imovinu – Područna jedinica Žabljak, (br.114-425/2023 od 12.10.2023) navedeno je da, zemljište na kojem se nalazi lokalitet šljunka i pijeska „Ražano polje 2“, pripada KO Borije II a dio katastarske parcele br. 897, koja pripada KO Borije II (list nepokretnosti broj 789) koja se nalazi u zahvatu ovog prostora je u svojini Crne Gore, upravljanje Uprava za šume Crne Gore – PJ Žabljak, raspolaganje Vlada Crne Gore.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

Dopisom Sekretarijata za uređenje prostora, zaštitu životne sredine i komunalno stambene poslove, Opštine Žabljak, broj 04-01-332/23-1361 od 22.12.2023. godine, konstatovano je da, uvidom u Prostorno-urbanistički plan opštine Žabljak, lokalitet „Ražano polje 2“ se nalazi u obuhvatu Prostorno-urbanističkog plana opštine Žabljak. Prostorno-urbanističkim planom se naglašava da se eksploatacija građevinskog kamena, šljunka i pijeska na postojećoj lokaciji u Njegovuđi, kao i ostalim aktuelnim ili potencijalnim zonama (Ražano polje, Vruljci i dr.) mora odvijati strogo kontrolisano u skladu sa odgovarajućom dokumentacijom koja se odnosi na način eksploatacije, mjere zaštite i rekultivacije i dr. Nove eksploatacione zone, kao i koncesiona područja za eksploataciju i istraživanja mineralnih sirovina, mogu se aktivirati, odnosno dodjeljivati, isključivo na osnovu urađene i verifikovane sveodgovarajuće tehničke dokumentacije i odgovarajućih studija uticaja na životnu sredinu, a u skladu sa uslovima nadležnih zavoda za zaštitu prirode i spomenika culture.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Mišljenjem Uprave za zaštitu kulturnih dobara, br. 03-520/2023-2 od 06.11.2023. godine, konstatovano je, da je uvidom u dokumentaciju Uprave, utvrđeno da u predmetnom zahvatu lokaliteta „Ražano polje 2“, nema zakonom zaštićenih dobara, i da u odnosu na popis dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima ove uprave, u okviru planiranog područja do danas nisu evidentirani lokaliteti od značaja. U toku realizacije predmetne koncesije, potrebno je poštovati odredbe čl. 87 Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl.list CG“, br. 49/10, 40/11, 44/17 i 18/19), koje se odnose na slučajna otkrića – nalaza od arheološkog značaja. Ukoliko se prilikom izvođenja geoloških i rudarskih radova naiđe na iste, o tome je obavezno izvjestiti Upravu za zaštitu kulturnih dobara. Sa aspekta zaštite kulturnih dobara, može da se pristupi istraživanju i eksploataciji mineralne sirovine na predmetnoj lokaciji, uz obavezu da se uvažavaju zakonske odredbe navedene u ovom aktu.

6. Lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Jasenov vrh", Opština Plužine

Lokalitet "Jasenov vrh" je udaljen od Plužina oko 20 km i nalazi se neposredno uz magistralni put Nikšić – Plužine. Najbliže naselje je Miljkovac, koje se nalazi na udaljenosti od oko 1 km od predmetnog lokaliteta, u pravcu jugozapada.

Predmetni proctor obuhvata istočne padine uzvišenja Jasenovog vrha (1301 m.n.m). Teren je izgrađen od donjokrednih apt-albskih (K_2^{3+4}) stratifikovanih, mikrokristalastih, sivih i mrkosivih ponekad rumenkastih karstifikovanih krečnjaka. Prostor je pokriven tankim nanosima morenskog materijala.

Nadmorska visina u okviru prostora je od 1150 do 1300 m.n.m. U neposrednoj blizini predmetnog prostora nema naselja. Najbliža naselja su Miljkovac, Bukovac i južno od prostora pojedinačne kuće duž lokalnog puta za Brezova dola i Bjelačeva dola.

Teren je tipično karstni sa izraženim karstnim oblicima, većim dijelom obrastao niskom listopadnom šumom. Površina ograničenog prostora koji je izdvojen kao perspektivan, sa aspekta tehničko-građevinskog kamena, iznosi oko 18 ha.

Koordinate graničnih tačaka lokaliteta tehničko-građevinskog kamena "Jasenov vrh", Opština Plužine, date su u narednoj tabeli:

Konturna tačka	K o o r d i n a t e		Površina (ha)
	X	Y	
1	4 767 130	6 569 363	P≈18
2	4 767 098	6 569 348	
3	4 767 077	6 569 332	
4	4 767 034	6 569 306	
5	4 767 025	6 569 295	
6	4 767 007	6 569 271	
7	4 766 997	6 569 180	
8	4 766 974	6 569 192	
9	4 766 980	6 569 182	
10	4 766 981	6 569 180	
11	4 766 740	6 569 180	
12	4 766 740	6 569 760	
13	4 767 130	6 569 630	

Napomena: Eventualne izmjene ili detaljnije koordinate prostora biće definisane u toku izrade Koncesionog akta.

Prema teritorijalno - administrativnoj podjeli lokacija „Jasenov vrh“ pripada teritoriji SO Plužine i topografskom listu "Pivski manastir", 1:25 000.

Na terenu obuhvaćenom predmetnom lokacijom vršena su osnovna geološka istraživanja, kroz izradu osnovne geološka karte, OGK SFRJ, 1:100 000, list "Gacko", a detaljna geološka istraživanja, prema našim saznanjima, na ovom prostoru nisu izvođena.

Lokacija je svrstana u perspektivne na osnovu toga što se nalazi na relativno povoljnom terenu sa aspekta geoloških faktora i zbog svojih prirodnih karakteristika može se smatrati kao teren pogodan za prikupljanje geoloških i inženjersko-geoloških podataka.

Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja otvaranja ležišta i buduće eksploatacije, kao i definisanja prostora za formiranje postrojenja za obradu sirovine, morfološke karakteristike prostora omogućavaju tehnički izvodljiva i racionalna rješenja.

Procijenjene rezerve tehničko-građevinskog kamena na ovoj lokaciji iznose oko 4 000 000 m³, uz uslov da stijenska masa zadovoljava uslove kvaliteta za primjenu u tehničko-građevinske svrhe. Ove procijenjene količine tehničko-građevinskog kamena bile bi dovoljne za potrebe opštine Šavnik a dijelom i opštine Žabljak. Saobraćajni uslovi su povoljni zbog blizine magistralne saobraćajnice i blizine opština Šavnik i Žabljak.

Na osnovu rezultata sedimentoloških i biostratigrafskih ispitivanja (T23/17) stijenska masa koja izgrađuje ovu lokaciju određena je kao biointrasparit, stratigrafske pripadnosti: Gornjakreda - barem.

Imovinsko-pravni odnosi

Prostor na kojem se nalazi predmetni lokalitet tehničko-građevinskog kamena "Jasenov vrh", se nalazi u obuhvatu KO Miljkovac (SO Plužine), zauzima površinu od oko 18 ha, i nalazi se u državnoj svojini.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

Dopisom Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti, Uprava za uređenje prostora, zaštitu životne sredine i saobraćaj, Opštine Plužine, br. 019-332/23-05-228/1 od 25.03.2024. godine, navedeno je da, uvidom u Plansku dokumentaciju Opštine Plužine, utvrđeno je da se lokalitet "Jasenov vrh" nalazi u obuhvatu PUP-a Plužine ("Sl.list CG – opštinski propisi", br. 32/12), na području na kome nije izrađen planski dokument sa detaljnom razradom.

Prema Prostorno-urbanističkom planu opštine Plužine predmetni lokalitet nije predviđen kao površina za eksploataciju mineralnih sirovina, a prema namjeni površina iz PUP-a Plužine lokalitet Jasenov vrh, KO Miljkovac spada u "**Poljoprivredno zemljište**".

Prostorno-urbanističkim planom u poglavlju 5. smjernice za utvrđivanje koncesionih područja zona i lokacija za lokalne objekte od opšteg interesa predviđeno je sledeće:

“Mineralne sirovine – Veći dio teritorije Opštine potencijalan je i vrlo perspektivan prostor za korišćenje li valorizaciju arhitektonsko-građevinskog i tehničko-građevinskog kamena, kao i dolomita. Ovi mineralni resursi predstavljaju značajan privredno-ekonomski oslonac.

Eventualna eksploatacija može biti aktivirana samo na osnovu odgovarajuće istražne i tehničke dokumentacije li ogovarajućih procjena uticaja na životnu sredinu”.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Dopisom Uprave za zaštitu kulturnih dobara, br. 03-132/2024-1, od 22.03.2024. godine, dobijeno je mišljenje da je, uvidom u dokumentaciju Uprave, utvrđeno da u predmetnom zahvatu lokaliteta “Jasenov vrh” nema zakonom zaštićenih dobara, i da u odnosu na popis dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima ove Uprave, u okviru planiranog koncesionog područja, do danas, nisu evidentirani lokaliteti od značaja.

U toku realizacije koncesije za istraživanje i eksploataciju nemetalične mineralne sirovine, tehničko-građevinskog kamena na lokaciji „Jasenov vrh“, opštine Plužine, potrebno je poštovati odredbe čl. 87 i 88 Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl.list CG“, br. 49/10, 40/11, 44/17 i 18/19), koji propisuju obaveze ukoliko se prilikom izvođenja radova naiđe na slučajno otkriće – nalaze od arheološkog značaja.

Shodno navedenom, sa aspekta zaštite kulturnih dobara, mišljenja smo da se može pristupiti istraživanju i eksploataciji nemetalične mineralne sirovine, tehničko-građevinskog kamena na lokaciji „Jasenov vrh“, opština Plužine, uz obavezu da se uvažavaju zakonske odredbe i komentari dati ovim Mišljenjem.

III METALIČNE MINERALNE SIROVINE

A. CENTRALNI REGION CRNE GORE

7. Ležište crvenih boksita "Đelov do", Opština Nikšić

Ležište crvenih jurskih boksita "Đelov do" locirano je na karstnom području Bijelih Rudina, koje se nalazi zapadno od Nikšića, na udaljenosti od oko 20-30 km i prostire se između Crvene kite na jugu, Bajovog dola i Riječana na sjeveru. U cjelini posmatrano ovo područje je rijetko naseljeno.

Površina istražno-eksploatacionog prostora iznosi 9,5 ha. Prema teritorijalno-administrativnoj podjeli istražno-eksploatacioni prostor pripada teritoriji opštine Nikšić.

Istražno-eksploatacioni prostor je ograničen sa tačkama A – J, čije koordinate su date u narednoj tabeli:

Tačka	X	Y	Dužina strana (m)	Površina (ha)
A	4 730 255,23	6 557 735,06	A - B = 266,11	9,5
B	4 730 093,03	6 557 946,03	B - C = 175,01	
C	4 730 009,88	6 558 100,02	C - D = 36,03	
D	4 730 064,66	6 558 103,89	D - E = 64,44	
E	4 730 099,69	6 558 112,28	E - F = 379,10	
F	4 730 160,54	6 558 133,50	F - G = 120,90	
G	4 730 281,18	6 558 125,42	G - H = 85,68	
H	4 730 358,19	6 558 162,96	H - I = 51,78	
I	4 730 399,90	6 558 193,64	I - J = 455,32	
J	4 730 325,65	6 557 744,41	J - K = 71,04	

U geomorfološkom pogledu područje Bijelih Rudina pripada Starocrnogorskoj karstnoj zaravni, koja ima stepen karstifikacije koji se manifestuje u vidu raznolikih i specifičnih karstnih oblika koji čine teren bezvodnim i teško prohodnim.

Sa orografskog aspekta ovo područje je planinsko, sa nadmorskom visinom od 700-1100 m.n.m. Među najvećim planinskim vrhovima ističu se Pusti lisac (1475 m.n.m), Velika kita (1240 m.n.m), Crvena kita (1108 m.n.m) i Podbožur (1028 m.n.m).

U mjestu Podbožur se odvaja lokalni asfaltni put prema Osječnici. Sa ovoga puta se odvaja lokalni makadamski put prema nekada aktivnom rudniku crvenog boksita Crvena kita, u čijoj se neposrednoj blizini nalazi ležište Đelov do. Udaljenost ležišta od magistralnog puta Nikšić-Trebinje je oko 2,7 km, a od Nikšića oko 37 km. U saobraćajnom pogledu istražni prostor ima relativno povoljnu poziciju.

U toku terenskih radova u toku 2005. godine (*Pljevaljčić i sar*), na širem području predmetnog prostora su izdvojeni veći broj izdanaka i pojava boksita, od kojih je najznačajnija Đelov do, i dva ležišta na kojima je ranije vršena eksploatacija – Crvena Kita i Bajov Do. Pojave i izdanci crvenih boksita su praćeni na znatnoj dužini. Crveni boksiti javljaju se uglavnom kao sočivasta, gnjezdasta ili nepravilno slojevita rudna tijela.

Bušanjem u toku 1980. godine, od strane rudnika "Boksiti" - Nikšić na prostoru Đelovog dola i Crvene doline, utvrđena je debljina boksita i do 20 m.

Istražene rezerve crvenog boksita C₁ i C₂ kategorije u ležištu Đelov do - Crvena dolina, prema podacima Cicmil i sar., (1981), iznose ukupno 2 942 000 t, pri čemu je sredni sadržaj (%): Al₂O₃ 46,34, SiO₂ 21,17, Fe₂O₃ 17,16, TiO₂ 2,38, CaO 0,45 i GŽ 12,78. Perspektivne rezerve crvenog boksita u domenu ležišta Đelov do procijenjene su na oko 3.000.000 tona uz pretpostavku da će njihov kvalitet biti sličan sa kvalitetom boksita u istraženom dijelu ležišta.

Na osnovu utvrđenih kvalitativnih karakteristika, zaključeno je da boksiti Đelovog dola i Crvene doline pripadaju bemitsko-kaolinitskom tipu sa niskim sadržajem aluminije i visokim sadržajem silicije, što ih svrstava u grupu boksita koji se, kao takvi, ne mogu upotrebljavati kao sirovina za dobijanje aluminijuma u Al-industriji čija je tehnologija zasnovana na Bajerovom postupku.

U današnje vrijeme u Crnoj Gori, zbog različitih razloga, obustavljena je eksploatacija manje kvalitetnih i nekvalitetnih ležišta boksita. Ova činjenica otvara mogućnost da se ležište Đelov do valorizuje, kroz miješanje sa visokokvalitetnim boksitima i formiranje kompozita zadovoljavajućeg kvaliteta za upotrebu u Al-industriji, kakav je slučaj bio sa drugim ležištima sa visokim sadržajem silicije (Liverovići, Borova brda, Štitovo II i dr.). Pored proizvodnje aluminijuma značajne su i mogućnosti primjene u industriji vatrostalnih materijala, proizvodnji aluminijumskih soli, industriji cementa, abraziva, keramike, boja, lakova, papira i dr.

U okviru geoloških istraživanja od strateškog značaja van eksploatacionih polja, JU Zavod za geološka istraživanja je, kroz Program geoloških istraživanja utvrđen od nadležnog Ministarstva, uradilo Projekat osnovnih geoloških istraživanja ležišta crvenog boksita "Đelov do" (2018). Takođe, na ovom prostoru postoji mogućnost korišćenje pratećih (sekundarnih) mineralnih sirovina, kao što su krečnjaci, koji su prisutni u povlati boksita.

S obzirom da na ovom lokalitetu nisu vršena detaljna geološka istraživanja ovih krečnjaka, (tehničko-građevinskog kamena), nema podataka o rezervama, ali je sasvim jasno da je potencijal ove mineralne sirovine na širem prostoru praktično neograničen.

Imovinsko-pravni odnosi

Na osnovu dopisa Uprave za katastar i državnu imovinu, Područna jedinica Nikšić, broj 917-103-246/21 od 23.03.2021.godine, lokalitet Đelov Do, Opština Nikšić, pripada KO Jabuka, list nepokretnosti broj 106 i obuhvata sledeće katastarske parcele: dio katastarske parcele broj 688, dio katastarske parcele broj 687, dio katastarske parcele broj 690, dio katastarske parcele broj 694, dio katastarske parcele broj 714/5, dio katastarske parcele broj 695, dio katastarske parcele broj 696, dio katastarske parcele broj 692, katastarska parcele broj 689, katastarska parcele broj 691, katastarska parcele broj 697 I katastarska parcele broj 693.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

Na osnovu dopisa Sekretarijata za uređenje prostora i zaštite životne sredine, Opština Nikšić, broj 07-350-209 od 04.05.2021.godine, uvidom u PUP Opštine Nikšić ležište "Đelov Do" se nalazi u zoni sa namjenom površina: **Šumske površine i nalazišta crvenih/bijelih boksita**, u šestoj građevinskoj zoni. Shodno Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata, predviđeno je da Plan generalne regulacije Crne Gore sadrži smjernice za koncesiona područja. Na području zahvata Plana predviđeno je izdavanje koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina. Ovim planom se propisuje da se eksploatacija koncesionih područja mora odvijati u skladu sa principima održivog razvoja.

Za potrebe izrade Plan koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2024. godinu, u cilju ažuriranja podataka, uputili smo Zahtjev Sekretarijatu za uređenje prostora i zaštitu životne sredine – Agenciji za projektovanje i planiranje, Opština Nikšić (br.01-143/1 od 23.02.2023. godine).

U odgovoru Agencije za projektovanje i planiranje (br.17-350–1188 od 07.03.2024. godine) navedeno je da, Predlogom planskog dokumenta –Izmene i dopune PUP-a opštine Nikšić, koji je u izradi, a na koji je opština Nikšić dala pozitivno mišljenje u pogledu usaglašenosti sa razvojnim planovima opštine, navedeni lokalitet "Đelov Do" je u grafičkom dijelu, prilog br.15 – Namjena površina definisan kao ležišta mineralnih sirovina i površina eksploatacionih polja.

Imajući u vidu navedena rješenja, proizilazi da će se usvajanjem Izmjena i dopuna Prostorno-urbanističkog plana opštine Nikšić steći uslovi za eksploataciju mineralnih sirovina (crveni boksiti) na prostoru lokaliteta "Đelov Do", koji administrativno pripada opštini Nikšić, a koji predstavljaju potencijal u prostoru, sa aspekta valorizacije mineralnih sirovina, uz poštovanje navedenih uslova.

Mišljenje Uprave za zaštitu kulturnih dobara

Dopisom Uprave za zaštitu kulturnih dobara, br. 03-716/2023-2, od 15.03.2024. godine, dobijeno je mišljenje da je, uvidom u dokumentaciju Uprave, utvrđeno da u predmetnom zahvatu lokaliteta "Đelov Do", nema zakonom zaštićenih dobara, i da u odnosu na popis dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima ove Uprave, u okviru planiranog koncesionog područja do danas nisu evidentirani lokaliteti od značaja.

Shodno navedenom, sa aspekta zaštite kulturnih dobara, može pristupiti istraživanju i eksploataciji mineralne sirovine na lokalitetu "Đelov Do", opština Nikšić, uz obavezu da se uvažavaju zakonske odredbe i komentari dati ovim Mišljenjem.